

סיפורי מעשיות / רבי נחמן מברסלב

מעשה ו – ממלך עניו

מעשה במלך אחד והיה לו חכם. אמר המלך להחכם: באשר שיש מלך, שחותם עצמו שהוא גבור גדול ואיש אמת וענו. והנה גבור – אני יודע שהוא גבור, מחמת שסביב מדינתו הולך הים, ועל הים עומדים חיל על ספינות עם הורמאטיס (תותחים), ואינם מניחים להתקרב. ולפנים מן הים יש (מקום שטובעין בו שקורין) זומפ (ביצה טובענית) גדול סביב המדינה, שאין שם כי אם שביל קטן, שאינו יכול לילך שם כי אם אדם אחד, וגם שם עומדים הורמאטיס, וכשיבוא אחד להלחם, מורים עם ההורמאטיס, ואי-אפשר להתקרב לשם, אף מה שחותם עצמו "איש אמת וענו" – זה איני יודע, ואני רוצה שתביא אלי הפאטרעט (דמות דיוקן) של אותו המלך, כי יש להמלך כל הפאטרעטין של כל המלכים, והפאטרעט שלו לא נמצא אצל שום מלך, כי הוא נסתר מבני-אדם, כי הוא יושב תחת כלה (וילון), והוא רחוק מבני מדינתו.

הלך החכם אל המדינה. אמר החכם בדעתו, שצריך לו לידע מהות המדינה, ועל ידי מה ידע המהות של המדינה? על-ידי הקאטאויש של המדינה (הינו עניני צחוק, שקורין קאטאויש), כי כשצריכים לידע דבר, צריכים לידע הקאטאויש של אותו הדבר, כי יש כמה מיני קאטאויש: יש אחד שמכון באמת להזיק לחברו בדבריו, וכשחברו מקפיד עליו, אומר לו: אני מצחק, כמו שכתוב: (משלי כו) "כמתלהלה וכו' ואמר הלא מצחק אני!" וכן יש אחד שמתפונ בדרך צחוק, ואף-על-פי-כן חברו נזק על-ידי דבריו. וכן יש כמה מיני קאטאויש. ויש בכל המדינות מדינה שכוללת כל המדינות, ובאותה המדינה יש עיר אחד שכוללת כל העירות של כל המדינה שכוללת כל המדינות, ובאותה העיר יש בית אחד שכוללת כל הבתים של כל העיר שכוללת כל העירות של המדינה שכוללת כל המדינות, ושם יש אדם שכולל מכל הבית וכו', ושם יש אחד שעושה כל הליצנות והקאטאויש של המדינה.

ולקח החכם עמו ממוין רב, והלך לשם. וראה שעושים כמה מיני ליצנות וצחוק, והבין בהקאטאויש שהמדינה פלה מלאה שקרים מתחלה ועד סוף, כי ראה שעושין צחוק איך מאנים ומטעים בני-אדם במשא ומתן, ואיך הוא בא לדון בהמאניסטרטאט [ערכאה נמוכה] ושם פלו שקר ומקבלין שחד, והולך להסאנד [ערכאה גבוהה יותר] הגבוה יותר, וגם שם פלו שקר, והיו עושים בדרך צחוק אן שטעלין [כעין הצגה] מכל הדברים הללו. והבין החכם באותו הצחוק, שהמדינה פלה מלאה שקרים ורמאות, ואין בה שום אמת, והלך ונשא ונתן בהמדינה, והניח עצמו להונות אותו בהמשא ומתן, והלך לדון לפני הערפאות, והם בלם מלאים שקר ושחדים, וביום זה נתן להם שחד, למחר לא הפירוהו. והלך לערפאות גבוה יותר, וגם שם פלו שקר, עד שבא לפני הסאנאט [ערכאה עליונה יותר], וגם הם מלאים שקר ושחדים, עד שבא אל המלך בעצמו.

וכשבא אל המלך ענה ואמר: על מי אתה מלך? שהמדינה מלאה שקרים פלה, מתחלה ועד סוף, ואין בה שום אמת. והתחיל לספר כל השקרים של המדינה, וכשהמלך שמע דבריו, הרבין אזניו אצל הוילון לשמע דבריו, כי היה תמונה להמלך שימצא איש שידע מכל השקרים של המדינה. והשרי מלוכה ששמעו דבריו היו בועסים עליו מאד, והוא היה מספר והולך השקרים של המדינה. ענה ואמר (החכם הנ"ל): והיה ראוי לומר שגם המלך כמותם, שהוא אוהב שקר כמו המדינה, אף מזה אני רואה איך אתה איש אמת, ובשביל זה אתה רחוק מהם, מחמת שאין אתה יכול לסבל השקר של המדינה.

והתחיל לשבח המלך מאד מאד, והמלך, מחמת שהיה ענו מאד, ובמקום גדלתו שם ענותנותו, כי כן דרך הענו, שבכל מה שמשבחין ומגדלין אותו יותר, נעשה קטן וענו יותר, ומחמת גדל השבח של החכם, ששבח וגדל את המלך, בא המלך בעניויות וקטנות מאד, עד שנעשה אין ממש, ולא היה יכול להתאפק, והשליך את הוילון לראות את אותו החכם, מי הוא זה שהוא יודע ומבין כל זאת. ונתגלה פניו, וראה אותו החכם, והביא הפארעט שלו אל המלך.